

Frostating lagmannsrett - LF-2013-18247

Instans	Frostating lagmannsrett - Dom
Dato	2013-10-04
Publisert	LF-2013-18247
Stikkord	Tvangsekteskap.
Sammendrag	40-årig kurdisk asylsøker ble i tingretten dømt for forsøk på tvangsgifte av sin datter, jf straffeloven § 222 annet ledd 1. straffalternativ, jf § 49. Straffen ble fastsatt til fengsel i ett år og fire måneder. Anken over straffutmålingen førte ikke frem.
Saksgang	Romsdal tingrett TROMS-2012-146785 - Frostating lagmannsrett LF-2013-18247 (13-018247AST-FROS). Anke til Høyesterett fremmet til behandling, deretter forkastet, se dom HR-2014-469-A.
Parter	Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane statsadvokatembeter (statsadvokat Jogeir Nogva) mot A (advokat Erling Flisnes).
Forfatter	Lagdommer Sven-Jørgen Lindsetmo, ekstraordinær lagdommer Ingolv Joa, lagdommer Mats Stensrud.

A er født 0.0.1973. Han er iransk statsborger og bor på Bodø mottakssenter.

Ved tiltalebeslutning utferdiget av Statsadvokatene i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane er han 28. august 2012 satt under tiltalte ved Frostating lagmannsrett for overtredelse av:

straffeloven § 222 annet ledd første straffalternativ, jf. § 49

for ved vold, frihetsberøvelse, utilbørlig press eller annen rettstridig adferd eller ved å truet med slik adferd å forsøkt å tvinge noen til å inngå ekteskap.

Grunnlag

I desember 2011 i X kommune inngikk han avtale med sin bror om at datteren B, født 0.0.1995, skulle gifte seg med brorens sønn i Iran. I den påfølgende tidsperiode frem til mars 2012 påpekte han gjentatte ganger - formentlig daglig - overfor sin datter at ekteskapet måtte inngås på grunn av deres kultur og tradisjon.

Videre forberedte han ekteskapsinngåelsen blant annet ved å sende bilde av datteren til sin bror, undersøke muligheter for transport av henne til Iran og besørge nødvendig dokumenthåndtering. Han lyktes ikke i sitt forehavende fordi datteren motsatte seg giftemålet.

Tiltale ble tatt ut etter ordre fra Riksadvokaten.

Romsdal tingrett avsa 12. november 2012 dom med slik slutning:

1. A, født 0.0.1973, dømmes for overtredelse av straffeloven § 222 andre ledd første straffalternativ, jf. § 49, til en straff av fengsel i 1 - ett - år og 4 - fire - måneder.

Varetekt kommer til fradrag med 7 - sju - dager, jf straffeloven § 60.

2. A, født 0.0.1973, ilegges ikke saksomkostninger.

A anket 15. november 2012 tingrettens dom til Frostating lagmannsrett. Han anket over bevisvurderingen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet, subsidiært over straffutmålingen. Ved lagmannsrettens beslutning 4. februar 2013 ble ankene over bevisvurderingen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet nektet fremmet. Anken over straffutmålingen ble tillatt fremmet.

Ankeforhandling ble holdt i Ålesund tinghus 30. september 2013. Tiltalte møtte og avga forklaring. Det ble foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Forsvareren nedla påstand om at domfelte måtte anses på mildeste måte. Aktor la ned påstand om at anken måtte forkastes.

Lagmannsretten bemerker:

Tingretten har lagt følgende faktum til grunn for domfellelsen:

«Tiltalte A og hans familie med kone og to døtre tilhører den etniske folkegruppen kurdere og kommer fra den iranske delen av landområdet Kurdistan.

De flyktet fra Iran og kom til Norge i februar 2010. Etter opphold i Oslo og Trondheim, kom tiltalte og hans familie til X våren 2010.

Høsten 2011 ble tiltalte kontaktet per telefon av sin eldste bror som bor i Iran. I følge deres kultur og tradisjon var tiltaltes eldste bror familiens overhode. Han sa tiltaltes datter på 16 år, fornærmede B, skulle gifte seg med sønnen hans, det vil si at det vordende ektepar var søskenbarn.

Tiltalte tok først opp denne beslutningen med sin kone, vitnet C. Hun var i mot dette giftemålet, og det kom til flere diskusjoner mellom tiltalte og henne om dette temaet. Det medførte at fornærmede overhørte diskusjonene i hjemmet deres. I desember 2011 tok tiltalte første gang opp giftemålet med fornærmede. Han ordla seg slik; «det er bestemt at» du skal gifte deg med brorens sønn eller lignende. Fornærmede sa til tiltalte at hun ikke ville gifte seg med sitt søskenbarn, men gifte seg som voksen med noen hun var glad i. Videre sa hun at ikke noen andre personer skulle bestemme hvem hun skulle gifte seg med. Fornærmede fryktet også den seksuelle omgangen med en fremmed person i et ekteskap hun ikke ønsket. Hun ville heller ikke flytte fra sin familie tilbake til Iran.

I perioden desember 2011 og frem til mars 2012 sa tiltalte omtrent daglig til fornærmede at det var bestemt at hun skulle gifte seg med sitt søskenbarn i Iran eller lignende. Videre sa tiltalte at i følge

deres kultur og tradisjon var det ikke noe alternativ for henne. Enhver i familien måtte adlyde beslutninger tatt av familiens overhode, det vil si hans eldste bror. Videre sa tiltalte at dersom hun motsatte seg giftemålet, ville hun bringe skam over hennes nærmeste familie og de ville bli utstøtt av resten av familien. Ved flere av disse anledningene var tiltalte sint og hevet stemmen overfor fornærmede, men han øvet ikke vold mot henne eller frihetsberøvet henne, eller truet med slike handlinger.

I tillegg forberedte tiltalte giftemålet ved å sørge for at det ble tatt bilde av fornærmede, iført hijab, for at bildet skulle sendes til eldste broren hans. Videre gav han fullmakt til en mulla i Iran, det vil si en muslimsk prest, til å gjennomføre giftemålet der. Tiltalte sørget for at fornærmedes identifikasjonspapirer ble sendt til Iran slik at giftemålet kunne forberedes og gjennomføres der med en inngått ekteskapskontrakt som tiltalte hadde inngått. Videre tok han kontakt med kontoret til IOM (International Organization for Migration) i Norge for å få hjelp til en frivillig tilbakeføring av fornærmede til Iran. Han undersøkte også om private personer var villige til tvangsmessig bortføring av fornærmede tilbake til Iran, men det lot seg ikke gjennomføre. Videre tok han opp beslutningen om giftemålet under måltider med familien sin slik at fornærmede forlot disse måltidene. Tiltalte hadde flere telefonsamtaler med broren sin om giftemålet og hva tiltalte foretok seg i den forbindelse i Norge. Videre lot han fornærmede motvillig få snakke med hans bror per telefon slik at broren fikk anledning til å overtale henne. Da ble hun lovet et fint hus i Iran, penger og at hun kom til å få det godt der og lignende. Til slutt holdt tiltalte tilbake offentlig stønad han mottok for de andre i hans egen husstand slik at disse ikke fikk tilstrekkelig penger til nødvendig underhold. Imidlertid ordnet tiltaltes kone det slik at deler av den offentlige stønaden ble utbetalt direkte til henne.

Det er på det rene at fornærmede og hennes søskenbarn ikke ble lovformelig gift i Iran, selv om tiltalte gav uttrykk for at de allerede var gift med mullaens velsignelse av disse.

Fornærmede ble veldig berørt av tiltaltes omtrent daglige og langvarige press for å overtale henne til det bestemte giftemålet. Hun fikk mareritt og våknet om natten fordi hun var redd for bli tvangssendt tilbake til Iran og giftet der. Fornærmede fryktet den seksuelle omgangen med noen hun ikke var glad i. Fornærmede ble deprimert og gråt ofte. Hun mistet matlysten slik at hun fikk en betydelig vektreduksjon i denne perioden. I tillegg mistet hun menstruasjonen. Fornærmede fikk konsentrasjonsproblemer som påvirket skolegangen og forholdet til sine nærmeste. Hun er fortsatt under oppfølging av hjelpeapparatet, blant annet samtaler ved BUP, Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling.

I januar 2012 kontaktet fornærmede en helsekontakt i X kommune og fortalte om presset om giftemål hun var utsatt for og familiens situasjon. Helsekontakten vurderte fornærmedes situasjon som så alvorlig at hun sendte bekymringsmelding til barnevernet i kommunen i februar 2012. Barnevernet tok etter hvert kontakt med politiet. Tiltalte ble fremstilt for varetektsfengsling i mars 2012, men han ble løslatt fordi Sunnmøre tingrett fant at vilkårene for varetektsfengsling ikke var oppfylt, blant annet ved at loven stilte krav om at tvangen måtte være utøvet ved rettsstridig atferd eller trussel om det. Tiltalte ble deretter flyttet til Bodø mottakssenter, og har etter dette ikke bodd sammen med sin familie i Norge.

...

I den konkrete vurderingen av om fornærmede har vært utsatt for et rettsstridig utilbørlig press, viser retten til hva den har funnet bevist som nevnt ovenfor. Retten bemerker at fornærmede har vært utsatt for et press fra tiltaltes side på flere områder. Retten tar utgangspunkt i at fornærmede var et barn på 16 år da det omtrent daglige presset ble utøvet mot henne og over en lengre periode. Tiltalte fremstilte det slik at fornærmede ikke hadde noe valg og at nektelse fra hennes side ville medføre skam og at hennes nærmeste familie ville bli utestengt fra resten av familien. I tillegg gjorde tiltalte som nevnt ovenfor flere aktive tiltak for å forberede giftemålet slik at presset mot fornærmede skulle forsterkes ytterligere. Videre la han ytterligere press mot henne ved å ta opp temaet under måltider og å holde tilbake penger til familiens underhold, selv om det var klart for ham hvor vanskelig denne lojalitetskonflikten var for fornærmede, og de personlige følger det fikk for henne med en stor psykisk belastning og betydelig vekttap. Etter rettens vurdering foreligger det ikke tvil om at fornærmede har vært utsatt for et meget sterkt press fra fornærmede. Denne vurderingen kan ikke bli annerledes fordi om tiltalte velger å kalle dette presset for en overtalelse eller lignende.

Ut fra en samlet vurdering av alle ovennevnte forhold finner retten at tiltalte har foretatt et rettsstridig utilbørlig press overfor fornærmede, som nevnt i straffeloven § 222 andre ledd i tiltalen. Etter dette

trenger ikke retten å vurdere om tiltaltes handlinger også rammes av andre bestemmelser i straffeloven.»

Om straffutmålingen skriver tingretten følgende:

«Tiltalte A er 39 år gammel, statsborger av Iran og bor på asylmottak i Bodø. Han er arbeidsledig og mottar stønad via mottaket. Etter det opplyste er han tidligere verken straffedømt eller bøtelt. Han skal nå domfelles for ett forsøk på å tvangsgifte sin egen datter.

I Rt-2006-140 uttalte Høyesterett følgende:

Retten til selv å bestemme hvem man skal gifte seg med, er en grunnleggende menneskerettighet, se FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 23 og FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner artikkel 16 nr. 1 bokstav b. Før straffeloven § 222 andre ledd om tvangsekteskap ble tilføyd ved lovendring i 2003, kunne tvang til å inngå ekteskap straffes etter den alminnelige bestemmelse om tvang, som nå står i § 222 første ledd. Denne bestemmelse har en strafferamme på fengsel i tre år, men slik at fengsel i inntil seks år kan idømmes under særdeles skjerpene omstendigheter. Da bestemmelsen om tvangsekteskap ble tilføyd ved lovendringen i 2003, valgte lovgiverne å sette strafferammen til fengsel i seks år. Ved å sette strafferammen for tvangsekteskap så høyt har lovgiverne klart markert sitt syn på alvorlighetsgraden av slike handlinger, jf. Ot.prp.nr.51 (2002-2003) om lov om endringer i straffelova mv. (styrka innsats mot tvangsekteskap mv.), side 10-15 og Innst.O.nr.106 (2002-2003), side 2 -3. Tvangsekteskap er en grov krenkelse av individets frihet og selvstendighet og nesten uten unntak også en grov krenkelse av råderetten over egen kropp. Det syn på straffverdigheten av tvangsekteskap som lovgiverne gav uttrykk for ved lovendringen i 2003, må domstolene lojalt legge til grunn ved fastleggelsen av straffenivået for slike handlinger.

Det foreligger altså sterke allmennpreventive hensyn for en streng reaksjon i saker av denne karakter. Det er en grunnleggende menneskerett å inngå ekteskap bare når det skjer på fritt grunnlag og med fullt eget samtykke, og som nevnt en grov krenkelse av individets rett til å kunne bestemme over sin egen kropp. Også hensynet til barnets behov for beskyttelse mot slike overgrep fra voksne nærstående må ha stor vekt. Retten bemerker at det kan ikke være avgjørende for straffutmålingen hvilke konkrete følger handlingen har fått for den enkelte fornærmede, men denne saken viser med all tydelighet de alvorlige konsekvenser forsøk på tvangsekteskap medfører som nevnt ovenfor. I straffeskjerpene retning viser retten til at handlingen foregikk over en lengre tidsperiode og at tiltalte brukte flere virkemiddel for å oppnå målet sitt. Tiltalte synes ikke å ha tatt innover seg alvoret i saken og holder fortsatt fast på sitt syn om tvangsekteskapet ut fra deres kultur og tradisjon. Det foreligger derfor også individualpreventive hensyn for en streng straff. Fornærmede og den øvrige familie lever fortsatt i stor frykt for at tvangsekteskapet skal gjennomføres og at fornærmede kan bli bortført til Iran.

I formildende retning har tiltalte anført at handlingen er i samsvar med den kultur og tradisjon han tilhører. Retten kan ikke se at dette er formildende idet tiltalte må som alle andre borgere rette seg etter grunnleggende menneskerettigheter og andre lover som gjelder i samfunnet her. I formildende retning viser retten til at tiltalte ikke brukte de mest alvorlige tvangsmiddel mot fornærmede, men på den annen side var han fullt klar over hvilke følger dette hadde for fornærmede. Videre har fornærmede hele tiden vært boende i Norge og ekteskapet er som nevnt ikke lovformelig gjennomført i Iran. I tillegg har fornærmede heller ikke stått alene i familien om sin motstand mot giftemålet. Etter straffeloven § 51 skal forsøk straffes mildere enn fullbyrdet forbrytelse.

Retten bemerker at straffen for forsøk på tvangsekteskap i ovennevnte sak fra Høyesterett ble fastsatt til fengsel i 2 år og 6 måneder og 2 år for de domfelte. Denne saken fremstår som mer alvorlig enn i situasjonen i nærværende sak.

Ut fra en samlet vurdering av ovennevnte forhold fastsettes straffen som foreslått av påtalemyndigheten til ubetinget fengsel i 1 år og 4 måneder.

Tiltalte har krav på 7 dagers fradrag for utholdt varetekt, jf. straffeloven § 60.»

Som Høyesterett uttaler i Rt-2006-140 innebærer tvangsekteskap en grov krenkelse av individets frihet, selvstendighet og i regelen også av råderetten over egen kropp. Straffebudet har en strafferamme på seks år, noe som gir et klart signal om alvorlighetsgraden av slike handlinger. De almenpreventive hensyn står svært sentralt

i denne type saker, og det må antas at signaleffekten av en streng håndhevelse av straffebudet vil være betydelig i forhold til de miljøer hvor problemstillingen er aktuell.

Tiltalte er domfelt for forsøk på tvangsekteskap. Tiltalte har ikke utøvd vold eller truet sin datter. Saken skiller seg derfor en del fra saken i Rt-2006-140, hvor en kurdisk mann og hans sønn ble dømt til fengsel i henholdsvis to år og seks måneder og to år for forsøk på tvangsekteskap mot datteren/søsteren. Både far og sønn hadde truet fornærmede på livet, bl.a. med kniv, og det ble også lagt vekt på at selv om det ikke var inngått et lovformelig ekteskap, så var fornærmede i sin kultur langt på veg blitt betraktet som gift. Betydningen av at det juridisk sett forelå en forsøkshandling ble derfor tillagt liten vekt ved straffutmålingen.

Fornærmede i nærværende sak har blitt utsatt for et vedvarende press over tid. Temaet var stadighet oppe til diskusjon, og datteren ble etter hvert sterkt preget av dette. Det utilbørlige presset har utvilsomt medført en svært stor belastning for datteren, slik det også fremgår av tingrettens dom. Datteren har utvilsomt følt stor frykt og usikkerhet for sin fremtid, for å måtte flytte til Iran og bli påtvunget et ekteskapelig samliv med en mann hun ikke ønsket å gifte seg med.

Etter lagmannsrettens syn ligger saker hvor det utøves utilbørlig press, også uten vold og trusler, i kjerneområdet for straffebudet. Det må antas at de fleste overtredelser av straffebudet skjer nettopp på denne måten, i form av et vedvarende sosialt press over tid, for å bryte ned fornærmedes motstand. Fornærmede fikk høre at hun ikke hadde noe valg ifølge deres kultur, at hun ved å nekte brakte skam over familien og at de ville bli utstøtt av resten av familien. Tiltalte iverksatte også konkrete forberedelser til ekteskapsinngåelsen som skulle skje i Iran. Tiltalte holdt tilbake penger til nødvendig livsopphold for å tvinge igjennom sitt ønske. At datteren på denne måten ble holdt ansvarlig for familiens «skam» og for faren for å bli «utstøtt» gjør forholdet særlig straffverdig.

Ved straffutmålingen må det i skjerpende retning også vektlegges at fornærmede, og hennes kjernefamilie, er asylsøkere og derfor i en særlig sårbar situasjon. De har hatt et lite sosialt nettverk rundt seg, noe som utvilsomt må ha forsterket presset. Saken har medført et brudd mellom tiltalte og fornærmede, og brakt familien i oppløsning.

I formildende retning vektlegges det at forsøket ikke medførte noe ekteskapelig samliv mot fornærmedes vilje, og at det ikke foreligger en fullbyrdet forbrytelse, jf straffeloven § 51. Det tillegges også en viss formildende betydning at tiltalte under hele saken har erkjent de faktiske forhold, selv om han ikke har erkjent straffeskyld som kunne gitt strafferabatt etter straffeloven § 59 annet ledd. Under ankeforhandlingen beklaget tiltalte at han har utsatt sin datter for et utilbørlig press, og hevdet han ikke skjønnte hvilken belastning dette medførte for datteren. Han fremholdt også at han har forandret syn på spørsmålet om tvangsgifte, og at han aksepterer at datteren selv må få bestemme hvem hun eventuelt skal gifte seg med.

Tiltalte har anført at deler av straffen bør gjøres betinget, særlig fordi saken ble utsatt fra 16. mai til 30. september 2013 av grunner som ikke kan tilskrives fornærmede. Selv om en slik utsettelse er uheldig, særlig fordi tiltalte er asylsøker og hans asylsak er stilt i bero i påvente av det endelige utfallet av straffesaken, så har ikke den samlede behandlingstid vært av en slik lengde at det kan få betydning for straffutmålingen. Det har ikke gått lengre tid enn drøyt halvannet år fra forholdet ble anmeldt og til dom foreligger i lagmannsretten.

Etter en samlet vurdering har lagmannsretten kommet til samme resultat som tingretten, idet fengsel i ett år og fire måneder anses som en passende straff.

Anken blir etter dette å forkaste.

På grunn av tiltaltes svake økonomi pålegges han ikke å betale saksomkostninger til det offentlige, verken for tingretten eller lagmannsretten.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning.

Anken forkastes